

pagina 3 > Scans van akten van de burgerlijke stand

Nieuwe aanwinst geeft unieke kijk op wereldnieuws uit 1928

De archieven en collecties van het Zeeuws Archief zijn verrijkt met een bijzondere aanwinst. Het gaat om het persoonlijke archief van Sjef van Dongen (1906-1973), burgemeester van Aardenburg en politicus. De documenten belichten het leven van Van Dongen op Spitsbergen en de gebeurtenissen die de wereld in 1928 in haar greep hielden.

In het voorjaar van 1928 ontwikkelde zich een drama dat zijn weerga niet kende en dat alle ingrediënten bevatte voor een boek en een film (die er ook beide, in veelvoud, kwamen). In mei van dat jaar stortten de luchtvaartpionier Umberto Nobile, zijn fox-terrier Titina en vijftien bemanningsleden met het luchtschip 'Italia' neer bij Spitsbergen.

[^] Alpenjagerkapitein Gennaro Sora en Sjef van Dongen een dag na hun redding. Foto genomen door de radiotelegrafist aan boord van de Quest, 14 juli 1928. Zeeuws Archief, Archief Sjef van Dongen, toegang 631, inv.nr 10.

> Pietemella Adriana Luteijn-Vorstheuvell Labrand, geboren Zierikzee 2 oktober 1857, overleden Hattem 1 februari 1933, echtgenote van Adriaan Luteijn (gehuwd Zierikzee 22 augustus 1879), ca. 1880. GCZ, Collectie Luteijn nr 17.

Er woedde in die jaren een internationale strijd om als eerste de Noordpool te betreden. Voor de Zuidpool was de eer, dankzij Roald Amundsen, al in 1911 naar Noorwegen gegaan. Nobile had willen landen op de Noordpool om zo voor Italië de eeuwige roem te kunnen opstrijken.

Enige Nederlander op Spitsbergen

Prompt ontspoon zich een race om Nobile en zijn bemanning te redden. Behalve om mensenlevens ging het om de politieke eer, want het fascistische Italië was niet van plan haar landgenoten te laten redden door andere landen, en zeker niet het communistische Rusland. Op Spitsbergen verzamelden zich beroemde poolreizigers en luchtvaart-

deskundigen, militairen van legeronderdelen uit verschillende landen en een klein legerdje cameramensen, fotografen en schrijvende journalisten.

Te midden van die exotische mix van nationaliteiten en persoonlijkheden bevond zich ook 'een kraanige Hollandsche jongen', zoals hij later in de Nederlandse pers werd omschreven. Zijn naam was Sjef van Dongen, 22 jaar, en de enige Nederlandse inwoner van Spitsbergen. Van Dongen (1906-1973) werkte er voor een Nederlandse steenkolenmijn en de sportieve, goedlachse jongeman stond bekend om zijn ervaring in het menen van sledehonden – zijn honden werden aan menige poolexpeditie uitgeleend.

Expeditie vol ontberingen

Sjef van Dongen had geen moment getwijfeld, toen de gouverneur van Spitsbergen hem verzocht een reddingsexpeditie te ondernemen. Samen met de kapitein van de Italiaanse

> Vervolg pagina 2

Aankomst van Sjef van Dongen als nationale held in Rotterdam, 14 augustus 1928. Archief Sjef van Dongen, inv.nr 2.

Sjefs naam garandeerde goede publiciteit. Inv.nr 3.

Alpenjagers, Gennaro Sora, vertrok hij met een slee voortgetrokken door negen honden. Het werd een reis vol ontberingen; om te overleven moesten de sledehonden er zelfs aan geloven.

Dood verklaard

Nobile, het hondje Titina en een deel van de bemanning werden gered (door Zweden en Rusland). Ook Van Dongen en Sora moesten worden gered. Zij waren in de kranten al opgegeven en dood verklaard, toen de Russische ijsbreker Krassin de twee mannen signaleerde, waarna zij door Zweedse en Finse piloten, met gevaar voor hun eigen leven, in veiligheid werden gebracht. Een deel van de bemanning van de 'Italia' en de bemanningen van twee vliegtuigen, waaronder de beroemde Roald Amundsen, vonden de dood.

In het archief van Sjef van Dongen

Van Dongens verslag van de belevenissen haalde wereldwijd de kranten. Van Amerika tot Australië werd de hondenslee-expeditie voorpaginanieuws. In Nederland keerde Van Dongen terug als nationale held; hij werd

overstelpd door huldgingen, onderscheidingen, 'fanmail' en cadeaus.

Over de rol van de media is veel te vinden in het persoonlijke archief van Van Dongen. Daarnaast geven de documenten een indringend beeld van zijn eigen reddingsexpeditie en zijn leven tussen ijs en sneeuw op Spitsbergen. Het archief van Sjef van Dongen kan worden ingezien in het Zeeuws Archief.

Zeeuws-Vlaanderen

De op Spitsbergen geleerde levenslessen waren bepalend voor het leven van Sjef van Dongen, die zich na zijn huwelijk vestigde in Zeeuws-Vlaanderen. Zo speelde hij een actieve rol in het verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog en leverde hij daarna als burgemeester van Aardenburg en politicus een grote bijdrage aan de wederopbouw van het in de oorlog zo zwaar getroffen Zeeland, en specifiek Zeeuws-Vlaanderen.

Steeds bleef Spitsbergen in zijn leven aanwezig: Van Dongen gaf tot ver na de oorlog overal in het land lezingen over zijn poolavonturen. Met het geld dat hij daarmee ophaalde, werd het naar hem vernoemde sportpark van Aardenburg gefinancierd. Ook gaf hij zijn naam aan de tennisclub S.J.E.F., dat staat voor 'Steeds Jong En Fit' en dat veel zegt over zijn karakter.

>> Zeeuws Archief, Archief Sjef van Dongen (1906-1973), 1923-1962, toegang 631.

>> Kijk voor persoonlijke documenten van Sjef van Dongen, zoals het dagboekje dat hij bijhield tijdens zijn reddingsexpeditie, op www.zeeuwsarchief.nl.

Verenigd in porselein

Spoelkom van porselein, diam. 28,5 cm, hoogte 12,5 cm, ca 1789. Zeeuws Archief, Stadhuiscollectie Veere, inv.nr GVR 183.

Soms is familiegeschiedenis af te lezen aan serviesgoed. Chinees porselein was zeer gewild in Europa en miljoenen stuks werden geïmporteerd. Een echt statussymbool was een servies voorzien van het familiewapen. Soms werden de beide familiewapens van een echtpaar verenigd weergegeven in een alliantiewapen. Dit 'Chine-de-commande', porselein op bestelling, bestaat sinds het einde van de zeventiende eeuw.

In de stadhuiscollectie van Veere bevindt zich een goed voorbeeld van Chine-de-commande, een kom met familiewapens en het jaartal 1789. Het gaat om een zogenaamde spoelkom uit een theeservies. De spoelkom diende om het theekopje te wassen voordat het nog eens werd ingeschonken. Onder de wapens op de kom staan de namen van het echtpaar N. Bollaert en A.M. Callenfels. Nathan Bollaert was lid van het Middelburgse boekdrukkersgilde en Alida Maria Callenfels was een dochter van de uitgever van de Middelburgsche Courant. Nathan en Alida trouwden 11 juli 1765. Het zilveren jubileum was dus pas in 1790. Toch is op de kom 1789 weergegeven. Een foutje in de bestelling?

Naast archieven beheert het Zeeuws Archief de stadhuiscollecties van Middelburg en Veere, bestaande uit enkele duizenden museale objecten, die tentoongesteld worden op voor het publiek toegankelijke plaatsen.

>> Bekijk de kom van dichtbij op www.zeeuwsarchief.nl

Scans van akten van de burgerlijke stand Schouwen-Duiveland vanaf 1811 online

De openbare akten van de burgerlijke stand van Schouwen-Duiveland zijn sinds vorige maand via scans online te raadplegen. De digitalisering is het resultaat van een samenwerking tussen het Gemeentearchief Schouwen-Duiveland te Zierikzee en het Zeeuws Archief te Middelburg. Het gaat om 84.000 scans van 173.095 openbare akten vanaf het jaar 1811.

De akten van de burgerlijke stand zijn onmisbaar bij het doen van onderzoek naar voorouders en het samenstellen van een stamboom. Zij zijn de objectieve weergave van persoonlijke gebeurtenissen van lief & leed.

De invoering van de burgerlijke stand betekende dat de gegevens van iedere inwoner op een gestandaardiseerde manier werden vastgelegd. Daartoe werd een nieuwe ambtenaar aangesteld, de ambtenaar van de burgerlijke stand. Geboorte, huwelijk, echtscheiding en overlijden worden sindsdien in het gemeentehuis bijgehouden, in de registers van de burgerlijke stand. De invoering van de burgerlijke stand begon in het zuiden van het land. In Zeeland was dat in Zeeuws-Vlaanderen in 1796 en in Vlissingen in 1808. De overige delen van Nederland volgden in 1811. Pas na een bepaalde periode worden de akten openbaar. Bij geboorteakten is de termijn 100 jaar, huwelijksakten 75 jaar en overlijdensakten 50 jaar.

Scans inzien en aanschaffen

Stamboomonderzoekers kunnen voor de scans van de openbare akten terecht op de websites van het Gemeentearchief Schouwen-Duiveland en het Zeeuws Archief. Naast inzien is het mogelijk de scans in de vorm van een digitaal bestand te kopen. Veel informatie uit de openbare akten van de burgerlijke stand was dankzij de inzet van vele vrijwilligers al toegankelijk gemaakt. De scans van de akten geven echter extra informatie, bijvoorbeeld over de getuigen bij een huwelijk.

Zowel informatie uit de akten als scans van de akten zijn in te zien in op de websites van:

- Gemeentearchief Schouwen-Duiveland: www.schouwen-duiveland.nl/Inwoner/Gemeentearchief (Zoeken in de collectie > Nadere toegangen)
- Zeeuws Archief: www.zeeuwsarchief.nl en www.zeeuwegezocht.nl
- Archieven.nl: www.archieven.nl

De landelijke genealogische website WieWasWie (www.wiewaswie.nl) toont alleen informatie uit de akten, niet de scans.

Werkwijze

Digitaliseren is in theorie eenvoudig, maar de praktijk is weerbarstiger. In 2009 werd een begin gemaakt met het digitaliseringsproject. Het 'scan-klaar' maken van de akten, het scannen en het koppelen van de scan aan de informatie van de bijbehorende akte gebeurde achtereenvolgens in het Zeeuws Archief. Allereerst werd een keuze uit de bestaande exemplaren gemaakt. Bij het opmaken van een geboorte- overlijdens of huwelijksakte worden namelijk twee exemplaren opge maakt: een exemplaar dat bij de gemeente blijft, en een exemplaar dat voor de zekerheid bij het Zeeuws Archief wordt bewaard. Gekozen werd voor de laatste. De exemplaren bij het Zeeuws Archief waren, in tegenstelling tot de gemeentelijke akten, niet over meerdere jaren ingebonden en dus gemakkelijker te scannen.

Informatie over de doodsoorzaak

Bij het gereedmaken van de stukken voor digitalisering bleken vooral de overlijdensakten vaak verrijkt te zijn met los toegevoegde bijlagen, die extra informatie geven, bijvoorbeeld over de doodsoorzaak. Deze bijlagen werden ook gescand en bij de betreffende akte gevoegd.

Vervolgens werd de bestandsnaam van elke scan gekoppeld aan de reeds ingevoerde gegevens van de bijbehorende akte. Daarna werd een export van de data gemaakt voor het

Huwelijksakte van Krijn Berrevoets (1896-1974) en Helena Boot (1893-1978), gehuwd te Zierikzee 18 oktober 1929.

> Vervolg pagina 4

archiefbeheersysteem van het Gemeente-archief Schouwen-Duiveland.

Scans van andere Zeeuwse gemeenten

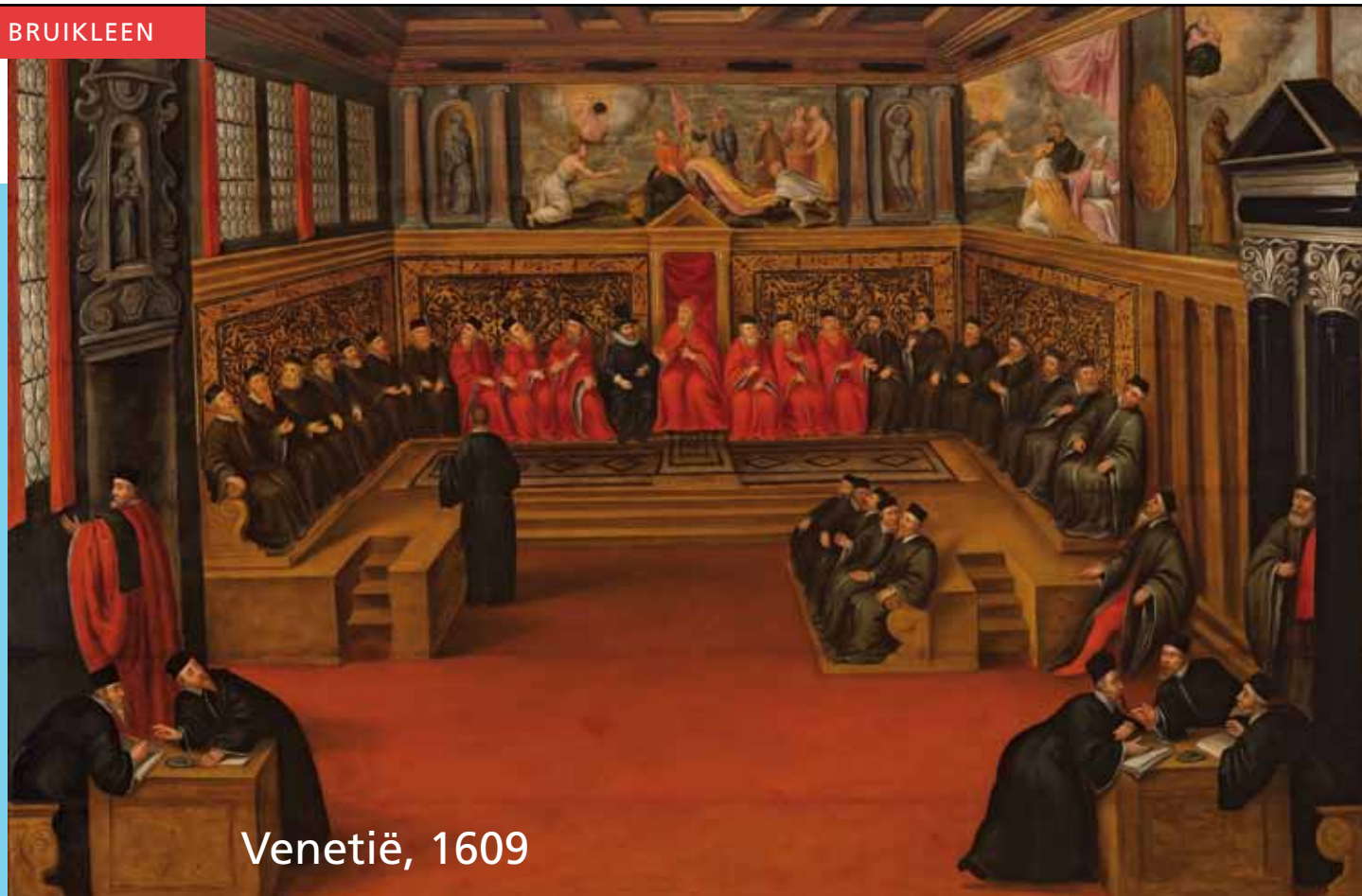
Het Zeeuws Archief wil graag scans van alle openbare akten van de burgerlijke stand van Zeeland beschikbaar stellen via internet en is in gesprek met andere Zeeuwse gemeenten over een volgend digitaliseringsproject.

> Helena Boot (1893-1978), dochter van Johannes Boot en Pieternella Evertse en Krijn Berrevoets (1896-1974), zoon van Matthijs Berrevoets en Krina Saaman, gehuwd te Zierikzee 18 oktober 1929. Foto: 1932. GCZ, Fotocollectie nr 51.

>> Heb je Zeeuwse voorouders? Kijk voor hun gegevens uit de akten van de burgerlijke stand op www.zeeuwengezocht.nl.

BRUIKLEEN

Venetië, 1609

Op zoek naar internationale erkenning vaardigde de jonge Republiek der Zeven Verenigde Provinciën in 1609 een gezant af naar de republiek Venetië. Van de audiëntie, een belangrijke diplomatieke gebeurtenis, getuigt dit schilderij, waarop ambassadeur Cornelis van der Mijle en de doge zittend naast elkaar zijn afgebeeld. Het kunstwerk uit de Stadhuiscollectie Veere, in beheer bij het Zeeuws Archief, is tot februari 2013 te zien in het Landesmuseum Zürich in Zwitserland. Daar is het de blikvanger op een expositie over de geschiedenis van het kapitalisme.

‘Ontvangst van de Nederlandse ambassadeur Cornelis van der Mijle (1579-1642) door de doge van Venetië in het jaar 1609’, olieverf op paneel, 133x200 cm, ongesigneerd en ongedateerd. Zeeuws Archief, Stadhuiscollectie Veere, inv.nr GV 85. Lees meer en bekijk details van het schilderij op www.zeeuwsarchief.nl.

Bent u nieuwsgierig geworden en wilt u zelf een duik nemen in de Zeeuwse geschiedenis? Kijk dan op www.zeeuwsarchief.nl en www.zeeuwengezocht.nl of bezoek onze studiezaal. Openingstijden studiezaal: dinsdag t/m vrijdag, 10.00-17.00 uur, expositie: maandag t/m vrijdag, 9.00-17.00 uur, studiezaal en expositie op de 1e zaterdag v/d maand, 9.00-17.00 uur. Gesloten tijdens feestdagen.

Zeeuws Archief, Hofplein 16, 4331 CK Middelburg, Postbus 70, 4330 AB Middelburg. Telefoon 0118 678 800, info@zeeuwsarchief.nl, www.zeeuwsarchief.nl.

Wilt u deze nieuwsbrief vier maal per jaar gratis ontvangen? Stuur dan uw gegevens o.v.v. abonnement nieuwsbrief. U ontvangt de nieuwsbrief thuis samen met Zeeuws Erfgoed, het gratis magazine van de Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland.